

მოსალოდნელი გლობალური ცვლილებების ამსახველი გადაწყვეტილებების მიღება ეკონომიკურ პოლიტიკაში

რევაზ გველესიანი

ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
revaz.gvelesiani@tsu.ge

ირინე გოგორიშვილი

ეკონომიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
irine.gogorishvili@tsu.ge

<https://doi.org/10.55896/978-9941-8-5764-5/2023-69-76>

ანოტაცია. ეკონომიკურ პოლიტიკაში დასაბუთებული გადაწყვეტილებების მომზადება დამოკიდებულია იმაზე თუ:

- რამდენად კარგად არის ემპირიულად უზრუნველყოფილი მოქმედების შესაძლებლობები და მისი შედეგები, ე.ი. რამდენად რაციონალურია მართვის შესახებ არსებული და მისაღები ცოდნა;
- რამდენად ექვემდებარება ანალიტიკურ ახსნას გადაწყვეტილების მიღების პრობლემა (გადაწყვეტილების ლოგიკიდან გამომდინარე).

მართვის პრაქტიკული ცოდნა, როგორც წესი, მით უფრო შეზღუდულია, რაც უფრო ნაკლებად ითვალისწინებს რეკომენდირებული მოქმედებები ადრინდელ მოღვაწეობას ან მისგან თავის შეკავებას (ე.ი. რაც უფრო დამორბეულია ისინი თეორიულ-ეკონომიკურ გამოცდილებას). გადაწყვეტილების პრობლემის ანალიტიკური წვდომა გაძნელებულია კარგად გააზრებული მოქმედებების კომპლექსურობით. ეკონომიკურ პოლიტიკაში გადაწყვეტილების პრობლემის სტატუსისა და დიაპაზონის შეფასება დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორ არის გაცნობიერებული ნაგულისხმევი მოქმედებები, საზოგადოებრივი მდგომარეობის მიზნად დასახული ცვლილებები და განვითარება.

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკური წესრიგი, ძირითადი ღირებულებები, კრიტიკული და კონსტრუქციული რაციონალიზმი, საზოგადოების და ეკონომიკის გლობალური ცვლილება, შეფასების პრობლემა, გადაწყვეტილების მიღება.

შესავალი

შეზღუდული თუ ფართომასშტაბიანი ცვლილებების ინდივიდუალური შეფასების კრიტერიუმზე თანხმობა შეიძლება მხოლოდ ძალზე იშვიათ შემთხვევაში გვექონდეს. ამავე დროს კარგად უნდა გვახსოვდეს: ასეთი ვითარება საკმარისი არ არის იმისათვის, რომ დემოკრატიული არჩევნების გზით მოსულმა ხელისუფლებამ მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები ვოლუნტარისტულად მიიღოს. კარგად გააზრებული ცვლილებების ანალიტიკური და ემპირიული ახსნის მახასიათებელს კონტინუუმის

(მთლიანობის) წესი წარმოადგენს. ხშირად შესაძლებლობათა სფეროს ერთ მხარეზეა ცვლილებები, რომელთა შესახებ:

- შეფასებები არ გაგვაჩნია;
- მათ შორის არსებულ ურთიერთკავშირზე თეორიული ცოდნა არ გვაქვს;
- ემპირიულ ინფორმაციასაც მოკლებული ვართ.

შესაძლებლობათა სფეროს მეორე მხარეს კი აუცილებლად გვაქვს არგუმენტირებადი და შეფასებას დაქვემდებარებული ცვლილებები, რომლებიც გადაწყვეტილების მომზადების თვალსაზრისით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია.

ცოდნასთან დაკავშირებით აუცილებელია ერთმანეთისაგან განვასხვავოთ პრობლემები, რომლებიც გადაწყვეტილების თეორიის საზღვრებშია, იმ პრობლემებისგან, რომლებიც ამ საზღვრებში არ შედის. პრობლემების პირველი კატეგორია დომინირებს რეგულირებადი საბაზრო ეკონომიკის ეკონომიკური პოლიტიკის ყოველდღიურ „რუტინაში“. ამასთან, ცოდნის დონე ერთგვაროვანი არ არის. ისიც შესაძლებელია, რომ გაცნობიერებული ცვლილებები შეფასებებში დაშვებული ცდომილებების შედეგებად მივიღოთ. რაც შეეხება გლობალური მასშტაბის ცვლილებებს, ისინი შედარებით იშვიათია. ამგვარი ცვლილებების მაგალითია საერთაშორისო ეკონომიკური წესრიგის შეცვლა. ზოგადად, განსხვავებულად ფასდება, როგორც ასეთი ცვლილებები, ისე ის როლი, რომელსაც ეკონომიკური პოლიტიკა რეგულირებად საბაზრო ეკონომიკაში თამაშობს. იგულისხმება, რომ ეკონომიკა, როგორც სოციალური ქვესისტემა შესაძლებლობათა ერთობლიობაა, რომელიც საზოგადოების განვითარების მიზნებზეა ორიენტირებული.

ეკონომიკური წესრიგის შეცვლის შემთხვევაში ერთმანეთისაგან უნდა განვასხვავოთ:

- ევოლუციური სისტემების ფორმირების მიზანზე ორიენტირებულ შესაძლებლობათა სკეპტიკური შეფასება, რომელიც გულისხმობს საზოგადოებას კრიტიკული რაციონალიზმის ინდივიდუალური პერსპექტივის თვალსაზრისით, და
- ასეთ შესაძლებლობათა ფორმირების ოპტიმისტური შეფასება, კონსტრუქციული რაციონალიზმის პოზიციიდან, როცა იგი საზოგადოების შესახებ კოლექტიურ შეხედულებას უკავშირდება.

გადაწყვეტილებების მომზადებისა და მიღების პრობლემა

ლოკალური პრობლემების გადაჭრა ძირითადად ორიენტირებულია საზოგადოებრივ სისტემათა ფუნქციონირების წინანდელ გამოცდილებაზე. იგი გულისხმობს ექსპერიმენტულ თუ თანმიმდევრულ ცვლილებებს. ამის გათვალისწინებით უმჯობესია ის პრობლემები განვიხილოთ, რომლებიც ანალიტიკურად და ემპირიულად გადაწყვეტილების რაოდენობრივი მოდელის გამოყენების საშუალებას გვაძლევს. ამასთან სასარგებლოა შემოწმდეს რა შედეგებსა და სანდოობის რა დონეს უნდა ველოდოთ გადაწყვეტილების მოდელის საფუძველზე მაკროეკონომიკური სტაბილიზაციის მიზნით განხორციელებული მოქმედებებიდან.

გადაწყვეტილების ველის შესახებ ცოდნას საფუძველად ისეთი ემპირიულ-მეცნიერული მოდელი უდევს, რომელიც სტაბილიზაციის კვანტიფიცირებად გამოცდილებას ეფუძნება. ამ მოდელის საფუძველზე პროგნოზები მოქმედების შესაძლო შედეგებზე უკვე არსებული გამოცდილებიდან გამომდინარეობს. უფრო ზუსტად, რომ ვთქვათ ცვლადების ამგვარი ვარიაციები შეზღუდულია, ვინაიდან ისინი წარსულში განხორციელებულ დაკვირვებებზეა ორიენტირებული. შეფასებებიც (მხარდაჭერის არეალი) ასეთ დაკვირვებებს ემყარება. გასააზრებელი ცვლილებების მასშტაბი ნათელი

გახდება თუ მულტიპლიკატორებში იმ პარამეტრებს შევიტანთ, რომლებიც გამარტივებულ მოდელში გვაქვს. საქმე ეხება ძირითადი ცვლადების ცვალებადობის ზღვრულ მულტიპლიკატორულ ეფექტს, რომელიც უკეთეს შემთხვევაში ცდაზე დამყარებული ალბათობით გამოიხატება. სხვა მხრივ, საუბარია მხოლოდ პირველი პერიოდის ეფექტზე. თუმცა მოდელის საფუძველზე შესაძლებელია გრძელვადიანი შედეგების (ე.წ. დინამიკური მულტიპლიკატორები) გამოყვანაც. მოქმედების შედეგთა ფორმულირების თვალსაზრისით გასათვალისწინებელია, რომ დროთა განმავლობაში ახალი გამოცდილება გროვდება. რაციონალური პროცედურა მოითხოვს, რომ მოდელის სტრუქტურის შემოწმებისას ახალი შეფასებებიც გამოვიყენოთ. ამ დროს შესაძინევი ხდება თუ რაოდენ ძნელია ეკონომიკური პოლიტიკის სტრატეგიების ანალიტიკური შეფასება და მათი ფორმულირება. საქმეს ისიც ართულებს, რომ პრობლემის გადაწყვეტის მცდელობის პროცესში შესაძლებელია შეიცვალოს, როგორც ქცევის წესები (მაგ., შეზღუდული რაციონალური მოლოდინის შემთხვევაში), ისე მისი შეფასებები.

როგორ უნდა შეფასდეს პრობლემის გადაწყვეტის მცდელობა? ხელსაყრელ შემთხვევაში იგი მხოლოდ უმნიშვნელო ცვალებადობის შეფასების საშუალებას გვამძლევს. შესაძლოა აგრეთვე, რომ იგი უამრავი ერთდროული მოქმედებისაგან(ინსტრუმენტთა ცვალებადობა) შედგებოდეს. მოქმედების შესაძლებლობათა რაოდენობა დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად სწორად არის გაანალიზებული გადაწყვეტილების ველი და თანმხლები პირობების გათვალისწინებით შეფასებული გადაწყვეტილების მიღების წესი.

ვინაიდან გადაწყვეტილების მიღების პრობლემა მხოლოდ ნაწილობრივ არის კვანტიფიცირებადი, საეჭვოა, რომ მისი გადაჭრის მცდელობა რაციონალურობის კრიტერიუმს ანგარიშს უწევდეს (რომლის მიხედვითაც გადაწყვეტილების მიღების პრობლემა მაქსიმალურად დასაბუთებული ანალიზის საგნად უნდა იქცეს). გარდა ამისა, მოდელი უნდა მოიცავდეს ინფორმაციას ეკონომიკური პოლიტიკის პრაქტიკის წარსულში ჩამოყალიბებული ურთიერთკავშირების შესახებ. გამოცდილების საზღვრები ცვლილებას განიცდის ისეთი ინოვაციების შედეგად, როგორცაა მაგ., ინსტრუმენტარიუმის რაოდენობრივი ზრდა ანდა კომპეტენციების ცვლილება. აუცილებელია მათი შეფასებაც. ამგვარი შესაძლებლობის უარყოფა კონსერვატული მიდგომაა, რომელიც ეკონომიკური პოლიტიკის მხოლოდ ადრინდელ პრაქტიკას მიესადაგება. ასეთი მოდელის საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილება ზედაპირული იქნება. ეკონომიკური პოლიტიკის პრობლემის გადაჭრის შესაძლებლობათა არარაციონალურ შეფასებასთან მხოლოდ მაშინ გვაქვს საქმე, როცა უგულებელყოფილია გადაწყვეტილების მიღების საზღვრები. ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ პრობლემის გადაწყვეტისას არსებული ცოდნა უნდა გამოვიყენოთ, რომელიც ასეთი ცოდნის საზღვრების ცოდნასაც გულისხმობს (Popper, 1957a/99, გვ. 64).

შემეცნებითი ინფორმაციის (ცოდნის) საზღვრების შესახებ ცოდნა შემდეგი მოთხოვნის წინაშე გვაყენებს:

- საზოგადოებრივი პროგრესის ინტერესებიდან გამომდინარე ნებისმიერი ლოკალური ცვლილება მაქსიმალურად სისტემურად უნდა გავიაზროთ და
- როგორც გადაწყვეტილების მომზადების პროცესის ორგანიზება, ისე მასზე ორიენტირებული მთელი ძალისხმევა, ფაქტობრივი მდგომარეობის ანალიზსა და მის შესახებ ინფორმაციის მოპოვების შესაძლებლობებს უნდა დაემყაროს (გველესიანი, გოგორიშვილი, 2018, გვ. 200).

ამ მოთხოვნის პირველ ნაწილში ნაგულისხმევი პროცედურა ყველაზე დამაჯერებლად (თანმიმდევრული რეფორმების სოციალური ტექნიკის ფორმულირებით) პოპერმა(1945/95, 1957, გვ.64) ჩამოაყალიბა. მეორე ნაწილი ზემოაღნიშნული სოციალური ტექნიკის პრაქტიკულ გამოყენებას ეხება.

იგივე მცდელობად უნდა მივიჩნიოთ ლინდბლომის(1958; Braybrooke, Lindblom, 1963) მიერ შემოთავაზებული მეთოდი. რომელიც ერთმანეთისაგან იზოლირებულ, თანდათანობითი ცვლილებების განხორციელებას გულისხმობს.

ანალიზისა და შეფასების თვალსაზრისით დეცენტრალიზება იმას ნიშნავს, რომ მაგ., სამინისტროები, საპარლამენტო კომიტეტები, კვლევითი ინსტიტუტები, გაერთიანებები, კომპანიები და კერძო ინდივიდები ერთი და იგივე პრობლემის გადაწყვეტას ცდილობენ. იგულისხმება, რომ ისინი ამ პრობლემას თავიანთი გამოცდილებისა და ინტერესების მიხედვით განიხილავენ და შესაბამის გადაწყვეტას ეძებენ. ამიტომაც, მათი მცდელობები ერთმანეთისაგან განსხვავდება. ამავე დროს ისინი ცდილობენ შეამოწმონ სხვების მიერ ჩატარებული ანალიზები და შემუშავებული წინადადებები იმ მიზნით, რომ ისინი გადმოიღონ ან უარყონ. ხელსაყრელ შემთხვევაში სახელისუფლებო სტრუქტურები და სუბიექტები პრობლემის გადაჭარის პროცესში ჩართული პირების ურთიერთკონტროლს ახორციელებენ (Lindblom, 1958, გვ. 306). ცვლილებათა სარგებლიანობისა და ზიანის შესახებ მათ თავიანთი ინტერესების შესაბამისი დასკვნები გამოაქვთ. უნდა ითქვას, რომ ამგვარ მოქმედებათა საფუძველზე მოპოვებული ინფორმაცია ყოველთვის უფრო უკეთესია, ვიდრე ის, რომელსაც ერთი საგემო ინსტანცია აგროვებს და აფასებს. დემოკრატიული პროცედურის მონაწილეებს, რომლებიც პრობლემას თავიანთი ინტერესების მიხედვით აფასებენ, მისი გადაწყვეტის საკუთარი მეთოდებისა და შეფასებების ეფექტიანად გამოყენების შესაძლებლობა აქვთ. ისინი მოტივირებული არიან, რომ კომპლექსური ანალიზი და შეფასება გააკეთონ. ინფორმაციის ასეთ პოტენციალშია სწორედ ამ პროცედურის უპირატესობა. დეცენტრალიზებული ანალიზი და შეფასება შედარებით წარმატებული მოქმედების საფუძველს გვაძლევს, თუ არ გავითვალისწინებთ იმას, რომ ყოველი მონაწილე რაღაც მომენტებს უგულვებელყოფს ან ანგარიშს არ უწევს.

გადაწყვეტილების მიღების მთავარი სიძნელე იმაშია, რომ პრობლემის გადაჭრის შესაძლებლობები გადაწყვეტილების ავტონომიურობის საფუძველზე უნდა იქნეს განხილული. გადაწყვეტილების გლობალური წესის ძიება ამ შემთხვევაში ამაო იქნებოდა. პირიქით, ყველა ცდილობს თავიანთი ინტერესებიდან გამომდინარე კონკრეტულ ცვლილებასთან დაკავშირებით უმრავლესობის მხარდაჭერა მოიპოვოს. უმრავლესობის ორგანიზება კი პოლიტიკის შემოქმედთა ამოცანაა. ასეთი პროცედურის საყოველთაოდ ცნობილი ნაკლოვანებები შემდეგია:

- ამბიციური რეფორმისტული იდეის მოკლევადიანი ჩარევით რეალიზების მცდელობა;
- იმ პირებს, რომლებსაც შეეხო ცვლილება, მას ან არ აქცევენ ყურადღებას ან სათანადოდ არ ითვალისწინებენ.

ეკონომიკისა და საზოგადოების გლობალური ცვლილებების შესაბამისი გადაწყვეტილებების მიღება

ეკონომიკისა და საზოგადოების გლობალურ ცვლილებებზე გადაწყვეტილებების მიღება ყოველდღიურად არ ხდება. ხშირ შემთხვევაში გადაწყვეტილების მიმღებთ სიტუაცია უზბიძგებს, უფრო იშვიათად კი ისინი გადაწყვეტილებებს შეგნებულად ღებულობენ. 1948 წ. აშშ-ის მაღალი რანგის სახელმწიფო მოხელემ (საგარეო საქმეთა მინისტრი J. E. Dulles) – რომელიც ფართოდ გავრცელებულ შეხედულებას გამოხატავდა - სენატის კომიტეტს განუცხადა, რომ გერმანია ევროპის ალორძინების „საცობია“. ძალზე საკამათო იყო საკითხი იმის თაობაზე თუ როგორ უნდა მომხდარიყო - არა მარტო მსოფლმხედველობრივი ასპექტით - ამ „საცობის“ თავიდან მოშორება. ანალიტიკური წვდომისა და პრაქტიკული გამოცდილების უქონლობის გამო ამ სიძნელეს სხვადასხვაგვარად განმარტავდნენ. გაურკვეველი იყო ის, თუ რა შედეგები მოჰყვებოდა ეკონომიკური სისტემის ცვლილებას, რომ არაფერი ვთქვათ მიზნად დასახული ეკონომიკური წესრიგის შეფასებაზე.

მაშინდელი ეკონომიკური სისტემის ცვლილების შესახებ იგივე უნდა ითქვას, რაც სოციალისტური ეკონომიკიდან საბაზრო-ეკონომიკურ წესრიგზე გადასვლასა და დემოკრატიულ ტრანსფორმაციაზე. დაგროვილი იყო უამრავი გადაუჭრელი ეკონომიკური და პოლიტიკური პრობლემა. ისინი მძიმე ტვირთად აწევბოდა გადაწყვეტილების მიძღვრება და მათ ეკონომიკისა და საზოგადოების გლობალური ცვლილებებისკენ უბიძგებდა. წესრიგის თეორიის ასპექტით ეჭვს არ იწვევს ის, რომ პრობლემები სისტემის მემკვიდრეობას წარმოადგენს. რეალიზებული და ფუნქციონირებადი ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის საერთაშორისო გამოცდილება მნიშვნელოვან ინფორმაციას არ გვაძლევს იმის თაობაზე, თუ რა გზით უნდა ევლოთ განვითარებად ქვეყნებს და გათვლა რა კონკრეტულ შედეგებზე უნდა გაეკეთებინათ. როგორც თანამედროვე, ისე წარსულში არსებული მდგომარეობა გადაწყვეტილების მიძღვრების პოზიციიდან მხოლოდ ერთჯერადი მოქმედებების შემთხვევებია და მათ ისტორიული ღირებულება აქვთ. გადაწყვეტილება კი უფრო ინტუიციასა და გამბედაობას ემყარება, ვიდრე სარგებელი-ხარჯების ანალიზსა და ცივი გონებით გაანგარიშებას (Dror, 1964, გვ. 155).

ეკონომიკისა და საზოგადოების გლობალურ გარდაქმნას სხვადასხვა საფუძველი აქვს. ეს იმაზეც არის დამოკიდებული თუ როგორ გავიაზრებთ გარდამავალი პერიოდის პრობლემებს. როცა გლობალური გარდაქმნა გარდაუვალი და სასურველია, შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებისას სიტუაციაზე მორგების ხარჯებსაც ითვალისწინებენ. გერმანელი რეფორმატორი ლუდვიგ ერჰარდი, როცა საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლისა და სავალუტო რეფორმისთვის იბრძოდა - ერთობლივ ეკონომიკურ რეკომენდაციებზე დაყრდნობით - 1948 წლის 21 აპრილს წერდა: „ეს საფინანსო-ეკონომიკური რეფორმა შედარებით ადვილი ამოცანა იქნებოდა, მაგრამ ზუსტი გაანგარიშების შემთხვევაშიც კი გაუთვალისწინებელი რჩება უამრავი სოციალური მოთხოვნილება და ეკონომიკური შესაძლებლობა... ამდენად მე, უპირველეს ყოვლისა, იმაში ვარ დარწმუნებული, რომ სავალუტო რეფორმაში აშკარად ნაგულისხმევი მსხვერპლი მხოლოდ მაშინ არის გამართლებული, როცა რეფორმებთან დაკავშირებული პასუხისმგებლობის ტვირთი პატიოსნად არის გადანაწილებული“ (Erhard, 1962, გვ. 45).

რაც შეეხება უტოპიური სოციალური ტექნიკის წარმომადგენლებს, მათ გარდამავალი პერიოდის პრობლემების მიმართ სრულიად განსხვავებული პოზიცია აქვთ. მათი პოზიცია მსხვერპლს მოითხოვს, რომელიც იმ ხალხმა უნდა გაიღოს, ვისაც რეფორმა ეხება. ცხადია მსხვერპლის ქვეშ ლენინი გულისხმობდა „წითელ ტერორს“, რომელმაც მილიონობით ადამიანი იმსხვერპლა. ისტორიული მატერიალიზმის თვალსაზრისითაც რეფორმები დაკავშირებულია „მშობიარობის ტკივილებთან“, რომელიც ახალი წესრიგის დაბადებას თან ახლავს. საუკეთესო შემთხვევაში მხოლოდ „მშობიარობის პერიოდის“ შემცირებაა შესაძლებელი.

არსებითი მნიშვნელობა აქვს არა ისტორიული იძულების რწმენას, არამედ კონსტრუქციულ მიდგომასა და ნდობას, იმის მიმართ, რომ შესაძლებელია იდეალის მიხედვით საზოგადოების მოდელირება. არ არსებობს ეჭვი ისეთი საზოგადოებრივი წყობის არსებობის შესახებ, რომელიც მომავალი თაობებისთვისაც დამაჯერებელი იქნება. ამ პოზიციაზე მყოფთ არც იმაში ეპარებათ ეჭვი, რომ შესაძლებელია იდეალის ისეთი სიზუსტით აღწერა, რომ შესაბამისი მიზნები დაიგეგმოს და განხორციელდეს.

ლენინს შესაძლებელია არც ცოდნოდა თუ რაოდენ მწირი და ბუნდოვანია ადამიანების ცოდნა საზოგადოების გლობალური დაგეგმვის შესახებ. საბჭოთა კავშირის გამოცდილებამ აჩვენა, რომ შეუძლებელია სოციალიზმზე გეგმაზომიერი გადასვლა. 1917-1921 წწ. „სამხედრო კომუნიზმი“ სხვა არაფერი იყო, თუ არა სრული ეკონომიკური ქაოსი და ბანდიტიზმი. 1921 წელს ლენინის მიერ გამოცხადებული „ახალი ეკონომიკური პოლიტიკა,“ როგორც სოფლის მეურნეობის, ისე მრეწველობის დარგში ეკონომიკის კაპიტალისტური ფორმებისადმი ნაწილობრივ მიბრუნებას გულისხმობდა. 1928

წელს კი პირველი ხუთწლივით დაიწყო ახალი პროცესი, რომლის მიზანს წარმოადგენდა: ეკონომიკის „განთავისუფლება“ კაპიტალისტური გადმონაშთებისაგან და გეგმურ ეკონომიკაზე გადასვლა. არც შემდგომ რეფორმებს მოუტანია საბჭოთა კავშირში ნამდვილი სოციალისტური წყობა. პირველ ათწლეულებში გამოაშკარავდა, რომ გლობალურ განახლებას თან ახლავს უამრავი გაუთვალისწინებელი შედეგი. მათთან გამკლავება კი ძალისმიერი მეთოდებითა და ენთუზიაზმითაც ვერ გახდა შესაძლებელი. სავალდებულო (სანდო) დაგეგმვის ადგილი „დაუგეგმავმა დაგეგმვამ“ (Popper, 1957a/99, გვ.69) უნდა დაიჭიროს.

საბოლოო ჯამში ეკონომიკური და საზოგადოებრივი წესრიგის გლობალური და გეგმაზომიერი ცვლილების პოზიცია მხარს უჭერს უტოპიური სოციალური ტექნიკის დამკვიდრების მოთხოვნას. ამ პოზიციაზე მყოფნი თვლიან, რომ ძალაუფლება ხელში იმ ძალებმა უნდა აიღონ, რომლებიც ყველას დაუმტკიცებენ, რომ გარდაქმნა არ წარმოადგენს აუცილებლობას, რადგან ისინი საზოგადოებრივი წესრიგის ყოველმხრივი მცოდნენი არიან. ამავე დროს არაფერია ნათქვამი იმის შესახებ თუ ვინ უნდა გააკონტროლოს პოლიტიკური ძალაუფლების მქონე გაბატონებული ჯგუფები. ამ ჯგუფების მიერ არც ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების შესაძლებლობაა კარგად გათვალისწინებული. საზოგადოებისადმი მათი გზავნილი ასე ჟღერს: რჩეულმა ადამიანებმა იციან თუ როგორ უნდა შექმნან მომავლის იდეალური საზოგადოება და შეუძლებელია ისინი ცდებოდნენ. ახალი საზოგადოების შექმნის შესახებ მოსაზრებები კი ძალზე ძველია და ბრძენი ტირანის ბატონობის შესახებ პლატონის შეხედულებებს შეესაბამება.

დასკვნა

იმისათვის, რომ რეფორმები გამოცდილების შესაბამისად განხორციელდეს, აუცილებელია საკმარისად გრძელვადიანი პოლიტიკური მხარდაჭერა. რეალობაში ასეთი მხარდაჭერის უზრუნველყოფა შეუძლებელია. ამომრჩეველთა მოუთმენლობა, შედეგებზე პასუხისმეგებლობის აღებასთან დაკავშირებული სიძნელეები, ოპორტუნისტულად განწყობილი საპარლამენტო ოპოზიცია (ან ხელისუფლება) სწორედ ის ფაქტორებია, რომლებიც რეფორმების დროზე ადრე შეწყვეტას ან მოდიფიცირებას განაპირობებს.

თანმიმდევრული რეფორმები არ ჰგავს ექსპერიმენტებს საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. ის მიზეზები, რომლებიც მათ ერთმანეთისაგან განასხვავებს საზოგადოების მართვის საზღვრებსაც ცხადყოფს. ამ საზღვრებში იერარქიულად ყველაზე მაღალ საფეხურზე პოლიტიკური და ეკონომიკური თავისუფლებები და უფლებები დგას. ამიტომ შედეგი რაციონალურობის პოსტულატის ამოცანა არ არის. პირიქით, საქმე ეხება თანმიმდევრული რეფორმების პოლიტიკის კონტროლისა და დაცვის დამატებითი დემოკრატიული მეთოდებით უზრუნველყოფას. ეს ხორციელდება იმისათვის, რომ არ დაირღვეს მართვის შესაძლებლობათა საზღვრები. წინააღმდეგ შემთხვევაში ეფემერული კანონმდებლობის შედეგად განხორცილდებოდა სახელმწიფოს მხრიდან ინტერვენციათა სერია და დაიკარგებოდა თავისუფლება. ძირითადი საზოგადოებრივი ღირებულებების თვალსაზრისითაც ფაქტობრივი პროგრესის მიღწევა სხვაგვარად შეუძლებელია.

გამოყენებული ლიტერატურა

- გველესიანი რ., გოგორიშვილი ი. (2018). *გადაწყვეტილებების მიღების ტექნოლოგია ეკონომიკურ პოლიტიკაში*. გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბილისი.
- გველესიანი რ., გოგორიშვილი ი. (2015). ეკონომიკურ-პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიღების პრობლემები და მათი დაძლევის შესაძლებლობები. *ეკონომიკა და ბიზნესი*. VIII (4), 34-45.
- DROR, Y. (1964). Muddling Through - „Science” or Inertia? *Public Administration Review* 24, S.153-157.
- ERHARD, L. (1962). Deutsche Wirtschaftspolitik – *Der Weg der Sozialen Marktwirtschaft*, Duesseldorf u.a.
- LIDBLOM, CH. E. (1958). Policy Analysis. *American Economic Review* 48, S.298-312.
- POPPER, K.R. (1945). *The Open Society and its Enemies*, Vol. 1 – *The Spell of Plato*, Golden Jubilee Edition, London 1995.
- POPPER, K.R (1957a). *The Poverty of Historicism*, 6. Aufl., Neudruck, London 1999. Übersetzt in: KIESEWETTER, H. (Hrsg.), *Gesammelte Werke* 4, *Das Elend des Historizismus*, 7. durchges. u. erg. Aufl., Tuebingen 2003.
- Gvelesiani R., Gogorishvili I. (2014). The Basic Problems for the Realization of the Concept of Economic Policy. *XII International Conference on Economics and Management, International Science Index*. Madrid. 8(11), 532-535.

Making decisions in economic policy reflecting expected global changes

Revaz Gvelesiani

*Doctor of economic sciences, professor
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
reavaz.gvelesiani@tsu.ge*

Irine Gogorishvili

*Doctor of economics, associate professor
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Irine.gogorishvili@tsu.ge*

Summary

The preparation of informed decisions in economic policy depends on:

- to what extent the possibilities of action and its consequences are provided empirically, i.e. how rational is the available and acceptable knowledge about management; and
- To what extent the problem of making a decision lends itself to an analytical explanation (depending on the logic of the decision).

As a rule, knowledge of managerial practice is the more limited the less the recommended actions take into account or refrain from previous work (ie, the more they are removed from theoretical economic experience). Analytical access to the decision problem is complicated by the difficulty of implementing well-understood actions. The assessment of the status and scale of the decision problem in economic policy depends on how the proposed actions, the proposed changes and the development of the situation in society are understood and comprehended.

Keywords: economic order, core values, Critical and constructive rationalism, global change in society and economy, evaluation problem, decision making.